

امام شناسی

جلد سوم

تحقیق و تحلیل در باره‌ی شخصیت

امیر المؤمنین امام علی علیه السلام

سید محمد صالح المنجد

سرشناسه	: موسوی، محمد صالح
عنوان و پدید آور	: امام شناسی / محمد صالح موسوی.
مشخصات نشر	: قم: رسالت یعقوبی ۱۳۸۶.
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: ج. ۳: 978-964-2883-27-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
یادداشت	: فهرست نویسی بر اساس جلد سوم.
یادداشت	: کتابنامه
مندرجات	: ج. ۳. تحقیق و تحلیل درباره شخصیت امام علی (ع).
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- احادیث
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۶ الف ۷۶۵ م / ۴ / BP۳۷
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۹۵۱
شماره کتابخانه ملی	: ۱۱۶۲۵۹۴

موسسه فرهنگی - انتشاراتی شاکر
 تلفن: ۰۲۵۱ - ۸۸۳۰۹۳۶
 فاکس: ۰۲۵۱ - ۸۸۲۲۷۵۵
 همراه: ۰۹۱۲۱۵۳۳۴۹۹

امام شناسی (جلد سوم)

«تحقیق و تحلیل درباره شخصیت امام علی (ع)»

- ◀ تألیف: سید محمد صالح موسوی ◀ ویراستار: حسین محمدی
 ◀ ناشر: انتشارات شاکر ◀ حروفچینی: سجّاد، ۰۶۲۰ ۰۹۱۲ ۱۵۱
 ◀ لیتوگرافی: اهل بیت ◀ چاپ: گنج معرفت ◀ نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶ ◀ صحافی: پویا
 ◀ تیراژ: ۱۰۰۰ ◀ قطع: وزیری، ۳۶۰ صفحه
 ◀ شابک: ۲۷-۱-۲۸۸۳-۹۶۴-۹۷۸-978-964-2883-27-1 ISBN
 ◀ قیمت: ۳۰۰۰ تومان

مرکز پخش: قم - خیابان دور شهر کوچه ۱۸ پلاک ۱۵۴ انتشارات رسالت یعقوبی

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
	درس سی و یکم
۱۷	 حضرت علی علیه السلام حبیب حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله
۲۱	 □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی
	درس سی و دوم
۳۳	 رسولان خدای تعالی پیشگامان دوستداران حضرت علی علیه السلام
۳۶	 □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی
	درس سی و سوم
۵۵	 حضرت علی علیه السلام هادی و مهدی
۵۸	 □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی
	درس سی و چهارم
۸۱	 فضایل بی‌شمار حضرت علی علیه السلام
۸۵	 □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی
	درس سی و پنجم
۱۰۵	 فضائل حضرت علی علیه السلام در قرآن کریم
۱۰۹	 □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی

درس سی و هشتم

۱۳۷ برکات محبت به حضرت علی علیه السلام

۱۴۱ □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی

درس سی و نهم

۱۷۷ حضرت پیامبر ﷺ و حضرت علی علیه السلام وارث هم دیگرند

۱۸۱ □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی

درس سی و دهم

۲۰۷ سوره والعصر و حضرت علی علیه السلام

۲۱۲ □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی

درس سی و یکم

۲۳۱ هیچ آیه مدحی در قرآن نازل نشده مگر در باره علی علیه السلام

۲۳۵ □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی

درس چهل و یکم

۲۸۷ حضرت امام مهدی علیه السلام و حضرت امام علی علیه السلام در خطبه غدیر خم رسول خدا ﷺ

۲۹۲ □ نکته‌ها و پیام‌های حدیث نبوی

۳۵۱ فهرست منابع

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

بدون تردید معرفت در بسیار گرانمایی می باشد که در واقع همان آب حیات است و به همین خاطر، عارفان و عالمان درصدد دست یابی به آن هستند. شاید یکی از معانی معرفت، درک و فهمیدن دو سؤال «آن چیست؟» و «برای چیست؟» در مفاهیم و اشیاء، و «من هو، او کیست» و «ما هو، شخصیت و ماهیت او چیست؟» در انسانها باشد. دست یابی به جواب «آن چیست؟» و «او کیست؟» مشکل نیست. اما پاسخ به دو سؤال «ما هو» و «برای چیست؟» شاید کار آسانی نباشد. به عنوان مثال در پاسخ به دو سؤال و پدیده زلزله چیست؟ و زلزله برای چیست؟ جواب سؤال اول را تمامی دانشمندانی که در رشته زمین شناسی تحصیل کرده اند، می دانند. ولی جواب سؤال دوم را کسانی می توانند پاسخ گو باشند که اهل وادی حکمت و معرفت بوده و با مکتب انبیاء علیهم السلام در ارتباط باشند. آری جهان هستی پایانی دارد، نباید غرق در «نیاپرستی و هوی پرستی» شد. خدایی که کوهی و دریا را با تکان زلزله ای می تواند از بین ببرد پس می تواند در روز پایان، تمامی زمین را صاف و هموار کرده و همه را به حساب و کتاب بکشاند.

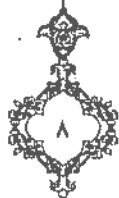
خداوندی که در چند دقیقه می تواند با کسوف و خسوف، خورشید و ماه را بی نور گرداند، پس قادر است در روز معاد به طور کلی خورشید و ماه را که مایه حیات و رشد و نمو اشیاء قرار داده است از بین برده و روز حساب را شروع کند. گویی خداوند به وسیله حوادث طبیعی به آدمی می گوید: ای انسان! دنیا را ابدی تصور نکن، قانون را نشکن و متجاوز نباش چرا که روز حساب امری شدنی و دنیا پایانی دارد.

و اما جواب «من هو، او کیست؟» بسیار آسان است. ولی جواب «ما هو، ماهیت او چیست؟» بسیار سخت می باشد. البته با توجه به عظمت و ارزش افراد جوابها فرق می کند، بطوری که گاهی ماهیت بعضی افراد جز خدای تعالی، احدی درک نمی کند. ولی در جواب «من هو؟» معلومات موجود در شناسنامه افراد کفایت می کند.

مثلاً حقیقت و شخصیت حضرت امیرالمؤمنین امام علی علیه السلام را غیر از خدای تعالی و حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله هیچ کس نمی داند. ولی معلومات موجود در شناسنامه امام علیه السلام را از قبیل تاریخ تولد، مکان تولد، نام پدر و مادرش را همگان می دانند. قرآن و عترت عدل و هم سنگ هستند، و در طول تاریخ اسلام برای قرآن پیش از هزار عنوان تفسیر نوشته شده است. آیا برای عترت هم این تعداد تفسیر نوشته شده است؟

فرقی نمی کند، قرآن کتاب الهی مکتوب و عترت کتاب الهی ناطق است و افعال و اقوال عترت نیز مانند آیات قرآن دارای چند معنی، محکم و متشابه و... بوده و هم چون حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله لا یطق عن الهوی می باشند، بنابراین بایستی کردار و گفتار عترت علیهم السلام نیز مانند قرآن مورد تفسیر، تحقیق و تحلیل واقع شوند. چرا که جلال الدین محمد مولوی در باره حضرت علی علیه السلام سروده است:

چون تو بابی آن مدینه علم را چون شعاعی آفتاب حلم را

پاز باش ای باب بر جویای باب تا رسند از تو قشور اندر لباب
پاز باش ای باب رحمت تا ابد بارگاه ماله کفوا احد

و همینطور در باره ضرورت عترت شناسی آقای جبران خلیل جبران می نویسد:

«علی درگذشت مانند درگذشتن همه پیامبران بصیر که در کشوری وارد می شوند که کشور آنان نیست. به سوی مردمی می آیند که مردم آنان نیستند و در زمانی نمودار می شوند که زمانشان نیست، ولی پروردگارت را در این کار حکمتیست که خود دانایتر است.»^۱

مسلمانان به جای پیروی از امام علی علیه السلام و تفسیر شخصیت و کلمات آن حضرت، به دشمنی با او و جانسپینانش برخاستند، «امامت و خلافت ثابت شده امام علیه السلام توسط رسول خدا صلی الله علیه و آله در حضور صد و بیست هزار مسلمان در غدیر خم را منکر شدند.»^۲

«امام علی بن ابی طالب بزرگ بزرگان جهان و یکتا نسخه زمان بود که جهان شرق و غرب در عالم قدیم و جدید صورتی بسان این نسخه که مطابق اصل باشد به خود ندیده است.»^۳

و کارلایل فیلسوف بزرگ انگلیسی می گوید:

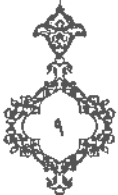
«اما علی؛ ما را نمی رسد جز آن که او را دوست بداریم و به او عشق بورزیم چه او جوان مردی بس عالیقدر و بزرگ نفس بود. از سرچشمه وجدانش خیر و نیکی می جوشید. از دلش شعله های شور و حماسه زبانه می زد. شجاع تر از شیر ژیان بود ولی شجاعتی ممزوج با لطف و رحمت و عواطف رقیق و رأفت...»^۴

۱. امام علی بن ابی طالب، ج ۱، ص ۱۳؛ عبدالفتاح عبدالماقصود.

۲. عبقات الانوار، ج ۱، ص ۳۵۷؛ میرحامد حسین هندی.

۳. امام علی بن ابی طالب، ج ۱، ص ۱۳.

۴. همان.

باز در همان مدرک از آقایان بارون کارادوو محقق فرانسوی، میخائیل نعیمه لبنانی و جرج جرداق نویسنده نامی لبنان آمده است:

کارادوو:

«علی، آن شجاع بی همتا و قهرمان یکه تازی بود که پهلوی به پهلوی پیغمبر می جنگید و به اعمال برگزیده و معجزه آسایی قیام نمود. پیغمبر او را بسیار دوست می داشت و به او بسی وثوق داشت. روزی به سوی علی اشاره کرد و گفت: من کنت مولاة فعلی مولاة.»

میخائیل نعیمه نویسنده نامی لبنان :

«قدرت نمایی و قهرمانی امام (علی) تنها در حدود میدان های جنگ نبود. قهرمانی بود در صفای بصیرت و طهارت وجدان و سحر و بیان و حرارت ایمان و عمق روح انسانیت و بلندی همت و نرمی طبیعت و یاری محروم و رها کننده مظلوم از چنگال متجاوز و ظالم و فروتنی برای حق به هر صورت و مظهري که حق برایش تجلی نماید. راستی بر هر مورخی هر چند هوشمند و نابغه باشد محال است که بتواند تصویری کامل از عظیمی مانند علی به دست تو دهد گرچه در هزار صفحه باشد. علی قهرمان بی مانند فکر و روح و بیان است، در هر زمان و در هر مکان.»

جرج جرداق :

«نزد حقیقت و تاریخ یکسان است او را (علی علیه السلام) بشناسی یا نشناسی. تاریخ و حقیقت گواهی می دهند که او وجدان بیدار و قهار، شهید نامی، پدر و بزرگ شهیدان، علی بن ابی طالب، صوت عدالت انسانی و شخصیت جاویدان شرق است. ای جهان چه می شد اگر هر چه قدرت و قوه داری به کار می بردی و در هر زمان علی با آن عقلش، با آن قلبش، با آن زبانش، و با آن ذوالفقارش به عالم می بخشیدی؟!»

درست است که ایرانیان دوستدار علی علیه السلام هستند و به قول جبران خلیل جبران: «عرب حقیقت مقام و قدر علی را نشناخت تا آن که از همسایگان عرب مردمی از پارس به پا خاستند و فرق میان گوهر و سنگ ریزه را شناختند.» ولی دوستداری به تنها کفایت نمی‌کند، باید پیروی و معرفت تحصیل کرد. چون دوستداری بدون معرفت و پیروی، چاره‌ساز نیست. و الا چرا بسیاری از افراد وقتی که در مقابل جاذبه‌های نفسانی و شیطانی قرار می‌گیرند مخصوصاً در مسافرتها از کشور، به طور کلی خود را باخته و گرفتار فساد اخلاقی و عقیدتی شده و تا مرز ارتداد پیش می‌روند...؟!

زمانی که در خارج از کشور بودم، خبردار شدم که: «تعداد قابل توجهی از جوانان ایرانی در یکی از جمهوری‌های شوروی سابق به دین مسیحیت گرویده‌اند!» در حالی که یک شیعه واقعی و با معرفت، نه تنها رنگ نمی‌بازد بلکه در هر زمان و مکانی در مقابل کفر و گناه به تنها همچون ذوالفقار عمل می‌کند. ما همگی اصول دین و یا اسامی امامان معصوم را می‌دانیم ولی این مقدار معلومات سطحی کافی نیست بلکه باید دنبال معرفت نسبتاً عمیق باشیم.

قابل ذکر است که تحصیل چنین معرفتی مثل تحصیل در سایر رشته‌های علوم نیست که فقط با تلاش کردن حاصل شود بلکه تلاش و تقوی بایستی با هم باشند. و همانطوری که با مطالعه و دقت در هستی، آیات قرآن کریم، آفاق و انفس ایمان به پروردگار متعال را تقویت می‌نماییم. در تاریخ، سیره، سنت، گفتار، کردار، معارف و احکام چهارده معصوم علیهم السلام نیز باید دقت و مطالعه داشته باشیم. چون همه حرکات و سکنات آن بزرگواران مطابق رضای خداوند متعال بود و ابداً خطا و اشتباه نکرده و حتی به فکر گناه هم نبودند و به تمام معنی معصوم از گناه هستند. تحصیل معرفت در این جهت بیشتر از مطالعه در هستی و آفاق انفس، ایمان به خدای تعالی را تقویت می‌کند و انسان را به سعادت می‌رساند

چون برای پروردگار آیه و نشانه‌ایی بزرگتر از امام معصوم وجود ندارد:

«قال علیؑ: ما لله نبأ اعظم منی، ما لله آیه اکبر منی»^۱ امام علیؑ

می‌فرماید: برای اثبات وجود خدای تعالی و عظمتش چیزی آگاهی بخش‌تر از من، و آیت و نشانه‌ایی بزرگتر و با عظمت‌تر از من وجود ندارد.

قرآن کتاب مکتوب الهی، امام معصوم کتاب ناطق الهی است و ناطق بهتر از مکتوب مقاصد را بیان می‌کند. چون کتاب مکتوب را می‌توانند تفسیر به رأی کنند.

در ماجرای جنگ نه‌ران حضرت علیؑ به ابن عباس فرمود: با آنها از قرآن سخن نگو که قرآن ذو وجوه است و آنان تفسیر به رأی می‌کنند.

ما در این عصر و زمان بیش از گذشته به پیروی و تحصیل معرفت در باب امامت نیازمندیم چون دشمنان اسلام نه تنها دنبال تباهی و ترویج فساد در ابعاد مختلف زندگی مسلمانان هستند بلکه در سطح به اصطلاح روشنفکری هم در صدد انهدام پایه‌های معنویت و مقدسات می‌باشند.

عده‌ای از روشنفکران که مرعوب و یا فریفته فرهنگ دجالی غرب هستند به افکار و عقاید امثل پوپر، فوکویاما، الوین تافلر، یورگن هابرماس و غیره همچون وحی آسمانی نگاه می‌کنند و با تنظیم و ترویج تئوری‌ها و نظریات مطابق فرهنگ غربی در صدد انهدام پایه‌های معنویات و مقدسات در داخل کشور می‌باشند:

«دفاع از اصول و بنیانهای فرهنگ و تمدن غرب در بین گروه‌های مرجع در قالب نظریه‌های مختلف در سطوح و ابعاد متفاوت انجام می‌شود. نظیر: رئالیسم انتقادی پوپر؛ نظریه‌پردازی‌های فوکویاما در باب «پایان تاریخ»؛ صورت‌پردازی‌های الوین تافلر در باره حال و آینده؛ تکنولوژی و تئوری

پردازیهای یورگن هابرماس در حوزه نقد و نظر و... و بخش‌های مختلف روشن فکری هر یک به تناسب استعداد و امکانات خود در عرصه نظر و یا عمل به بعضی از این تئوری‌ها و نظریه‌ها روی آوردند. قبل از همه رئالیسم انتقادی پوپر بود که مبنای فلسفی تئوری قبض و بسط را پدید آورد و در نهایت نیز سیاه مشق‌های شبانه هابرماس خوراک برخی از خطابه‌های سیاسی روزانه را تأمین کرد. تئوری قبض و بسط با مبانی و لوازمی که داشت به خوبی توانست اصول مشترک گروه‌های مرجع را تأمین کند. این تئوری به فاصله زمانی نزدیکی قبل از آن در دیگر کشورهای اسلامی نیز برای پاسخگویی به یک نیاز مشترک، از زبان افرادی نظیر نصر ابوزید، محمد آرکون، عابد الجابری مطرح شده بود.

در شرایطی که انقلاب اسلامی از حضور معنویت و دین در متن زندگی دنیوی و سیاسی انسان معاصر دفاع می‌کرد و با سران قداست تا متن احکام ثابت و متغیر زندگی، درک محضر و یا حضور الهی را برای اسیران عصر تکنیک ممکن و میسر می‌ساخت، تئوری قبض و بسط برگسل و جدایی دین از سیاست و بلکه نفی قداست از حوزه علم و آگاهی دینی انسان اصزار ورزید.^۱ قرآن کریم در سوره نحل می‌فرماید:

«و جعل لكم من الجبال اكثانا»^۲

قرارداد برای شما از کوهها پناهگاه‌هایی.

پناهگاه قراردادن کوهها را خداوند متعال در این آیه مبارکه از نعمتهای خود بر مردم می‌شمارد که از حوادث و خطرات به آن جاها پناه برده و خود را حفظ نمایند و منافع دیگری که در کوهها قرار داده شده است.

۱. شریعت در آئینه معرفت، ص ۲۲؛ آیه الله جوادی آملی.

۲. سوره نحل، آیه ۸۱.

خدای مهربانی که در فکر حفظ مردم از خطرات طبیعی است به طریق اولی پناهگاهی هم جهت حفظ مردم از خطر بزرگ گمراهی قرار داده و آن هم امام معصوم می باشد. همانطوری که زیارت جامعه کبیره امام معصوم را کَهِفُ الْوَرَى: پناهگاه مردم، معرفی کرده و حضرت صادق علیه السلام می فرماید: نَحْنُ كَهْفُ لِمَنِ التَّجَاؤُ الْيَنَا؛ ما پناهیم برای کسی که به ما پناه آورد.

و حضرت علی علیه السلام فرموده است: اَنَا عِلْمُ الْهَدَى وَ كَهْفُ الْوَرَى؛ من پرچم هدایت و پناه پروا پیشگی هستم. و حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله گهر گفتاری در باره حضرت حسین علیه السلام دارد: اَمَّا الْحُسَيْنُ فَانَّهُ مَنَى وَ كَهْفُ الْمُسْتَجِيرِينَ؛ حسین علیه السلام از من است و پناهگاه پناه جوینان است. و حضرت سجاد علیه السلام در باره جانشین برحقش زیبا گفتاری دارد: بَاقِرُ عِلْمِ الْاَوَّلِينَ وَالْاٰخِرِينَ وَ كَهْفُ الْخَلْقِ اَجْمَعِينَ؛ شکافنده علم اولین و آخرین و پناهگاه همه خلق است.

«امام معصوم کَهِفُ مَمْدُوح بوده و شیطان و هر زمامدار ظالم کَهِفُ مَذْمُوم است. حضرت سجاد علیه السلام امام معصوم را کَهِفُ مُؤْمِنِينَ معرفی کرده و در باره شیطان و زمامدار ظالم می فرماید: اَللّٰهُمَّ وَاَهْزِمْ جُنْدَهُ وَ ابْطَلْ كَيْدَهُ وَ اُهْدمْ كَهْفَهُ وَ ارْغَمْ اَنْفَهُ؛ خدایا لشکر شیطان را هزیمت و شکست ده و کید او را باطل کن و کَهِفُ و پناهگاه او را ویران ساز و بینی او را خاکمال کن.»^۱

و گاهی خدای تعالی خودش را کَهِفُ مَعْرِفَى نموده:

«يَا مُوسَى اَنَا ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، كَهْفُ الْخَاطِئِينَ»^۲

ای موسی من صاحب فضل عظیم و پناهگاه خطاکاران هستم.

در مدرک سابق در این موضوع گفتارهای گهرباری را حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و

۱. با تلخیص از کتاب ادب فنای مقربان، ج ۱، ص ۷۸؛ آیه الله جوادی آملی.

۲. همان، ص ۷۹.

حضرت صادق علیه السلام و حضرت رضا علیه السلام دارند که به ترتیب عبارتند از:

«یا من هو کھف لاهل السماوات والارض» ای خدایی که پناه اهل آسمانها و زمینی!

«یا مأمن الخائف و کھف اللاھف» ای خدایی که محل امن ترسیدگان و پناه حسرت خورندگان و دردمندانی!

«یا کھف من لا کھف له» ای خدایی که پناه بی پناھانی!
در برخی روایات از موعظه به عنوان کھف یاد شده است:
«الموعظة کھف لمن لجأ اليها» نصیحت و موعظه کھف است برای کسی که به آن پناه ببرد.

در جمع بندی مدرک سابق می خوانیم:

ذات اقدس الهی پناهگاه اصلی و ذاتی است. در حالی که اشیاء یا اشخاص دیگر پناهگاه تبعی و عرضی هستند. و پناهگاه بودن ائمه علیهم السلام دو گونه است:

الف) بخشی از آن مربوط به امور تکوینی است، همانند رحمت رحمانی عام و گسترده الهی که همه مخلوقات را در بر می گیرد و به گروهی خاص اختصاص ندارد؛ مانند وساطت در روزی رساندن، نزول باران، برقرار نظام آفرینش، آرامش زمین و.... جملاتی نظیر «بکم فتح الله و بکم یختم و بکم ینزل الغیث و بکم یمسک السماء ان تقع علی الارض الا باذنه» در حقیقت اشاره به این معنی دارد.

ب) بخش دیگر که مربوط به امور تشریعی است، همانند رحمت رحیمی خاص خداست که به مومنان و معتقدان به آنها اختصاص دارد. کسانی که در مسائل عقیدتی، فکری و عملی، احساس خطر کنند، می توانند خود را در این پناهگاه مستحکم وارد گردانند و در پناه آن بیارمند.^۱

عبد و بنده خدا بودن بالاترین مقامی است که در مسیر تکاملی انسان نهاده شده، متاهی در این مسیر بایستی از کشف امامت استفاده کند و این دو مهم میسور احدی نمی‌شود مگر با معرفت و پیروی. و الا دانستن اینکه خداوند خالق آسمانها و زمین و دیگر مخلوقات است کفایت نمی‌کند چرا که طبق تصریح قرآن حتی اگر از مشرکین هم بهر سی خالق آسمانها و زمین کیست؟ پاسخ می‌دهند خداست. فرقی که بین مؤمن و مشرک هست در عبودیت و توحید ربوبی است و الا در توحید خالقیت هر دو مشترک می‌باشند.

همینطور دانستن اینکه دوازده امام داریم و شمردن اسامی مبارکشان نباید آخرین هدف باشد بلکه آخرین هدف باید تحصیل معرفت و اعتقاد هر چند نسبی به مقامات و جلالت و فضائل ائمه علیهم‌السلام، و اینکه آن بزرگواران جانشینان بر حق حضرت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و حجت‌های خدای تعالی هستند که محبت به آنان و اطاعت از آنان واجب است باشد. کتاب امام‌شناسی تحقیق و تحلیلی است در باره امام علی علیه‌السلام در چند مجلد که بسیاری از مطالب کتاب را در مدت قریب به چهار سالی که در خارج از ایران در کشورهای مختلف مشغول ترویج و تدریس علوم اهل بیت علیهم‌السلام بودم در مجالس سخنرانی و در سر کلاسهای درس مطرح کرده‌ام و افراد زیادی یا رسماً به مذهب اهل بیت علیهم‌السلام گرویده‌اند و یا جزو علاقه‌مندان آن بزرگواران گشته‌اند.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا انْكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

سید محمد صالح موسوی خویی

مدیر حوزه علمیه و کالج اهل البیت گینه کوناکری غرب آفریقا

روز عرفه سال ۱۴۲۴ ه. ق

